

Ceisiadau am benodi dirprwy ar gyfer eiddo a materion ariannol

Beth ydy dirprwy?

Dirprwy yw rhywun a benodir gan y llys i ddelio ag eiddo a materion ariannol unigolyn nad oes ganddo'r galluedd meddyliol i wneud hynny ar ei ben ei hun.

Rhaid iddynt ddefnyddio'r asedau dan eu rheolaeth er budd yr unigolyn nad oes ganddo alluedd a gweithredu bob amser er lles pennaf yr unigolyn hwnnw.

Gall pwerau dirprwy gynnwys:

- Cymryd rheolaeth dros unrhyw gyfrifon arian a buddsoddiadau
- Derbyn unrhyw incwm (fel pensiwn preifat neu alwedigaethol) y mae gan yr unigolyn hawl iddo
- Cychwyn neu derfynu cytundebau tenantiaeth
- Cael grant i ystâd y gall fod gan yr unigolyn hawl iddo (pan nad oes neb yn gallu neu'n fodlon cael ei benodi)
- Gwerthu neu osod tŷ neu dir yr unigolyn.

Ni chaiff dirprwy ddelio ag unrhyw eiddo neu dir y mae'r unigolyn yn berchen arno ar y cyd â rhywun arall. Darllenwch y nodyn canllaw ar werthu eiddo y mae mwy nag un yn berchen arno i gael rhagor o wybodaeth (Nodyn canllaw COP GN2).

Pryd ddylwn i wneud cais i fod yn ddirprwy ar gyfer eiddo a materion?

Os nad oes gan yr unigolyn alluedd meddyliol i wneud penderfyniadau am ei eiddo a'i faterion ariannol a heb wneud atwrneiaeth arhosol neu atwrneiaeth barhaus ddilys.

Efallai nad oes angen penodi dirprwy i dderbyn budd-daliadau'r wladwriaeth y mae gan yr unigolyn hawl iddynt. Gall yr Adran Gwaith a Phensiynau benodi rhywun a elwir yn 'benodai' i dderbyn y budd-daliadau ar ei ran. I gael rhagor o wybodaeth am benodeion ewch i www.gov.uk a chwilio o dan 'becoming an appointee'.

A all mwy nag un gael ei benodi'n ddirprwy?

Gall. Mae gan y llys ddisgresiwn i benodi un neu fwy o ddirprwyon i weithredu naill ai ar y cyd (rhaid iddynt weithredu ar y cyd bob amser) neu ar y cyd ac yn unigol (gallant weithredu gyda'i gilydd neu yn annibynnol ar ei gilydd).

A fydd yn rhaid imi ymddangos yn y llys?

Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd y llys yn gwneud penderfyniad ar sail y papurau a gyflwynir heb yr angen am wrandawriad.

Gwarchodaeth

Mae'r llys yn mynnu bod pob dirprwy ar gyfer eiddo a materion ariannol yn trefnu bond gwarchodaeth gydag yswiriwr. Math o bolisi yswiriant yw'r warchodaeth hon i ddiogelu'n ariannol yr unigolyn heb alluedd meddyliol os digwydd i'r dirprwy gamddefnyddio'i arian er bod hynny'n annhebygol iawn. Mae'r trefniant hwn yn arfer busnes cyffredin ac nid yw'n difrio didwylledd personol y dirprwy.

Mae maint y bond gwarchodaeth a osodir fel arfer yn seiliedig ar lefel yr asedau a fydd o dan reolaeth y dirprwy ac fe'i gosodir gan y llys pan benodir dirprwy.

Ffioedd Llys

Bydd ffi ymgeisio o £400 i'w thalu pan fyddwch yn gwneud cais. Dylid gwneud sieciau'n daladwy i Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM (GLITEM). Os yw eich cais yn ymwneud ag eiddo a materion ariannol yr unigolyn heb alluedd meddyliol gallwch adennill y ffi o'i asedau ariannol ar ôl i ddirprwy gael ei benodi.

Mewn rhai amgylchiadau gall y llys hepgor y ffi yn gyfan gwbl neu ran ohoni yn dibynnu ar yr amgylchiadau ariannol.

I gael rhagor o fanylion, darllenwch lyfryn COP44 (Fees, exemptions and remissions) a gellir lawrlwytho copi ohono oddi ar y we yn www.gov.uk, chwiliwch am 'Court of Protection'.

Gwneud y cais

Rhaid i'r ffurflenni canlynol gael eu llenwi a'u llofnodi. Gellir dod o hyd i'r ffurflenni a'u lawrlwytho o www.gov.uk

COP1 Ffurflen gais

COP1A Gwybodaeth ategol ar gyfer cais ynghylch eiddo a materion

COP3 Tystiolaeth o alluedd

COP4 Datganiad y dirprwy

Dylech anfon **dau gopi o'r COP1** ond **un copi yn unig o'r ffurflenni eraill** ynghyd â'r ffi briodol neu gais i ddileu'r ffi.

Caniatâd

Does dim angen caniatâd i wneud cais (ffurflen COP2) am benodi dirprwy ar gyfer eiddo a materion.

Llenwi'r ffurflenni

Mae'n bwysig bod digon o wybodaeth yn cael ei darparu i'r llys i'w alluogi i wneud gorchymyn. Oni ddarperir digon o wybodaeth, bydd yn rhaid i'r llys ofyn am ragor o fanylion a bydd hyn yn arwain at oedi. Mae rhai o'r rhesymau mwyaf cyffredin dros orfod gofyn am ragor o wybodaeth wedi'u nodi isod wrth ymyl yr adran yn y ffurflenni y maent yn berthnasol iddi. Mewn rhai adrannau nid yw'r ffurflen yn gofyn yn benodol am yr wybodaeth ond bydd yn helpu'r llys i wneud penderfyniad.

Cyfeiriwch at yr arweiniad isod pan fyddwch yn llenwi'r ffurflenni. Bydd yn arbed amser yn ddiweddarach.

COP1

Adran 4.2

Gwnewch yn siŵr eich bod yn rhoi enwau a chyfeiriadau pawb sy'n debygol o fod â diddordeb yn eich cais megis perthnasau a ffrindiau agos. Os na fyddwch yn enwi o leiaf tri unigolyn i'w hysbysu neu i gyflwyno iddynt, rhaid ichi esbonio pam.

Adran 5.2

Byddwch yn fanwl-gywir wrth nodi pa orchymyn yr ydych yn gofyn i'r llys ei wneud. Os ydych yn gwneud cais i benodi mwy nag un unigolyn, darparwch enwau pob un ohonynt a nodwch a ydych am gael penodiad ar y cyd neu benodiad ar y cyd ac yn unigol. Os oes tŷ neu eiddo arall ar gael, dywedwch a fwriedir ei

werthu neu ei rentu. Os oes angen i chi wneud cais am grant i ystâd y mae gan yr unigolyn hawl iddo dywedwch hynny.

COP1A – Gwybodaeth ategol

Adran 3.8

Os yw'r unigolyn wedi rhoi atwrneiaeth barhaus neu arhosol, a honno heb ei chofrestru, dywedwch pam.

Os oes atwrneiaeth arhosol neu barhaus wedi'i chofrestru, nodwch pam na all yr atwrnai neu atwrneiod weithredu o dan y pŵer a pham y mae cais yn cael ei wneud i benodi dirprwy. Gweler dogfennau ategol (isod).

Adran 4.6

Os oes hawl i ystâd unigolyn ymadawedig, darparwch enw'r ymadawedig, gwerth yr hawl ac a oes angen i'r ceisydd wneud cais am grant i weinyddu'r ystâd.

Adran 4.7

Os nad yw'r achos wedi'i setlo, rhowch ryw syniad o werth disgwyledig yr hawliad a manylion unrhyw ddyfarniad terfynol neu daliadau interim sydd eisoes wedi'u gwneud. Os oes dyfarniad terfynol wedi'i wneud, darparwch fanylion gan gynnwys unrhyw daliadau cyfnodol.

Adran 4.11

Rhowch gymaint o wybodaeth ag a allwch os gwelwch yn dda. Os ydych chi'n gwybod balans cyfredol cyfrif, rhowch y balans hysbys diwethaf.

Adran 4.13

Darparwch gyfanswm gwerth unrhyw fuddsoddiadau sydd ar gael.

Adran 4.17

Darparwch brisiad o unrhyw eiddo sydd yn ei feddiant. Does dim rhaid rhoi union bris a gellid ei seilio ar brisiadau eiddo tebyg yn yr ardal.

Adran 4.8

Os oes mwy nag un yn berchen ar yr eiddo bydd yn rhaid gwneud cais arall i benodi ymddiriedolwr i ddelio â'r eiddo. Darllenwch y nodyn canllaw COP GN2 ar werthu eiddo y mae mwy nag un yn berchen arno i gael rhagor o wybodaeth.

Adran 4.20

Nodwch a yw'n furiad gwerthu'r eiddo, neu os na, sut y bwriedir delio ag ef.

Os na allwch gael yr holl wybodaeth sy'n ofynnol i lenwi ffurflen COP1A

Dylech lenwi'r ffurflen gan roi cymaint o wybodaeth ag y gallwch. Pan fyddwch yn anfon eich cais, gallwch ystyried gofyn i'r llys am orchymyn interim a fydd yn rhoi hawl i chi holi banciau a sefydliadau ariannol eraill ac adrodd yn ôl i'r llys gyda'ch canfyddiadau. Mae'r llys yn cyfeirio at hwn fel gorchymyn i ymchwilio ac adrodd. Gellir bwrw ymlaen â'r cais wedyn unwaith y byddwch wedi anfon yr wybodaeth ychwanegol i'r llys.

Rhaid gwneud y cais am orchymyn interim ar ffurflen **COP9**. Does dim ffi ychwanegol ar gyfer y math hwn o gais.

COP3 – Asesiad o alluedd

Rhaid i ran B gael ei llenwi a'i llofnodi gan yr ymarferydd sy'n tystio i allu'r unigolyn i ddelfio â'i eiddo a'i faterion ariannol. Heb i'r ffurflen gael ei llenwi'n briodol, ni all y llys ymgymryd â'i awdurdodaeth ac ni fydd yn cyhoeddi'r cais.

COP4 - Datganiad y dirprwy

Os yw'r cais ar gyfer penodi mwy nag un dirprwy, rhaid i bob un o'r darpar ddirprwyon lenwi ffurflen ar wahân. Gwnewch yn siŵr eich bod yn cwblhau pob adran.

Dogfennau ategol i fynd gyda'r cais

Lle bo modd, dylid darparu copïau o'r dogfennau canlynol:

- Copi o ewyllys yr unigolyn y mae'r cais yn ymwneud ag ef
- Copi o unrhyw atwrneiaeth arhosol neu barhaus sydd wedi'u gwneud gan y sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef
- Os oes atwrnai wedi'i benodi gan atwrneiaeth arhosol neu barhaus, a'r atwrnai hwnnw am roi'r gorau i weithredu, dylai'r atwrnai ddarparu datganiad wedi'i lofnodi i'r perwyl hwnnw.
- Os yw'r cais yn ymwneud â newid dirprwy presennol ac os nad y dirprwy yw'r ceisydd, dylid ffeilio datganiad gan y dirprwy presennol yn cytuno i'r cais.
- Os yw'r atwrnai neu'r dirprwy wedi marw, dylid darparu copi o'r dystysgrif marwolaeth.

Materion brys

Cyn y gall y llys benodi dirprwy, rhaid hysbysu'r sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef a'r partion eraill sydd â diddordeb fod y cais wedi cael ei wneud. Mae yna wedyn gyfnod aros statudol o 21 diwrnod i roi cyfle i unrhyw un gyflwyno sylwadau i'r llys.

Os oes materion pwysig y mae gofyn cael gorchymyn ar eu cyfer cyn penodi dirprwy, gallwch ofyn i'r llys wneud gorchymyn interim gan ddefnyddio ffurflen COP9. Does dim ffi am y math hwn o gais. Gallwch gynnwys eich COP9 gyda'ch prif gais os ydych yn gwybod bod angen cyfarwyddiadau brys o'r cychwyn neu gallwch anfon y COP9 yn ddiweddarach, os daw materion brys i'r amlwg.

Dylai'r ffurflen nodi'n glir pa orchymyn rydych yn gofyn i'r llys ei wneud. Dyma rai enghreifftiau.

Efallai fod dyledion yn cronni mewn cartref nyrsio ac mae angen eu talu ac mae angen ichi gael gafael ar arian ar fyrder. Dylech roi manylion llawn y ddyled i'r llys, copi o ddatganiad neu ohebiaeth y cartref nyrsio, a nodi faint yr ydych am ei dynnu allan ac o ba gyfrif.

Os oes eiddo'n cael ei werthu, dylech ddweud wrth y llys pa gam sydd wedi'i gyrraedd gyda'r gwerthiant, y dyddiad sydd wedi'i bennu ar gyfer cyfnewid contractau neu ddyddiad cwblhau ac enw a chyfeiriad y cyfreithwyr sy'n delio â'r gwaith trawsgludo.

Dylid gwneud ceisiadau am orchymynion interim dim ond mewn amgylchiadau lle mae hynny'n anorfod a dylid ei gwneud yn glir i'r llys fod y mater yn un brys.

Ar ôl gwneud y cais

Unwaith y cyhoeddir y cais, bydd copi o'r **COP1** yn cael ei ddychwelyd wedi'i arnodi â stamp y dyddiad cyhoeddi a rhif achos. Dylid dyfynnu rhif yr achos ymhob gohebiaeth ddilynol.

Ar yr un pryd byddwch yn cael arweiniad llawn ar sut i hysbysu'r holl bartïon sydd â diddordeb bod y cais wedi'i gyhoeddi ynghyd â'r holl ffurflenni gofynnol ar gyfer gwneud hynny.

Gall y llys ystyried y cais 21 diwrnod ar ôl y dyddiad y cafodd yr unigolyn olaf ei hysbysu. Pwrpas y cyfnod 21 diwrnod hwn yw rhoi cyfle i unrhyw barti a hysbyswyd gan gynnwys y sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef gyflwyno unrhyw sylwadau i'r llys.

Ar ôl i'r llys wneud y gorchymyn terfynol yn penodi dirprwy, bydd manylion am lefel y warchodaeth a gwybodaeth am sut i drefnu'r bond gwarchodaeth yn cael eu hanfon allan.

Unwaith y bydd y bond wedi cael ei drefnu, bydd darparwyr y bond yn hysbysu'r llys bod gwarchodaeth ar gael. Wedyn bydd y gorchmynion wedi'u selio yn penodi dirprwy ar gyfer eiddo a materion ariannol yn cael eu hanfon allan.

Os ydych chi'n anghytuno â'r gorchymyn

Pan fyddwch yn derbyn y gorchymyn dylech ei ddarllen yn ofalus. Os byddwch am i'r llys newid unrhyw rai o'r darpariaethau, gallwch wneud cais iddo gael ei ailystyried. Dylai'r cais gael ei wneud gan ddefnyddio ffurflen COP9 a'i gefnogi gyda datganiad ar ffurflen COP24 yn nodi'r rhesymau pam yr ydych am i'r gorchymyn gael ei ailystyried. Rhaid i'r cais gael ei wneud cyn pen 21 diwrnod i dderbyn y gorchmynion terfynol wedi'u selio. Does dim ffi ar gyfer y math hwn o gais.

Ni ellir ailystyried y gorchymyn ar ôl i'r 21 diwrnod ddod i ben. Os byddwch am newid y gorchymyn ar ôl y cyfnod hwn, bydd yn rhaid ichi wneud cais newydd ar ffurflen **COP1** a thalu ffi.

Cysylltu â ni

Y Llys Gwarchod
PO Box 70185
First Avenue House
42-49 High Holborn
Llundain WC1A 9JA

DX 160013
Kingsway 7

Rhif ffôn: 0300 456 4600

Gall llinell ymholiadau'r Llys fod yn brysur iawn ar adegau ac os nad oes gennych gwestiwn brys efallai y byddai'n well gennych anfon e-bost atom:

E-bost: courtprotectionenquiries@hmcts.gsi.gov.uk